

in dit nummer

VAN DE REDACTIE
Vlaamse folklore / 2

GESCHIEDENIS
**'Waar de vrije menings-
uiting ophoudt vrij te zijn'** / 3

OPINIE
**Paars-Groen,
uit overtuiging** / 4

SAMENLEVING
**Alicja Geschinska:
"Die dag kreeg mijn
geloof in de mensheid
een fikse knauw"** / 6

BUITENLAND
**Polen: Het land
van het lijden** / 8

BOEKEN
Imposant romandebuut / 10

ECONOMIE
**Van zachte heelmeesters
en stinkende wonden** / 11

UITNODIGING
**Goedele Liekens en
Khadija Zamouri in debat
met Griet Vandermassen
over de tweespalt tussen
feministische ideologie
en wetenschap** / 12

Alicja Geschinska.

Na de politiek

Schrijvers, journalisten en filosofen die in de politiek stappen, beleven niet altijd prettige dingen. Vooral hun aankondiging dat ze de stap naar de politiek zetten, wordt veelal gevolgd door bagger kritiek, scheldpartijen en excommunicaties. Vooral de intellectuele elite verdraagt geen politieke overlopers. De filosofe **Alicja Geschinska** liet zich voor de Europese verkiezingen van vorig jaar mei door Guy Verhofstadt overtuigen om op de Europese lijst te komen. Ze werd niet verkozen en een periode van ontgoocheling volgde. De filosofe schreef nu haar ervaringen na het gesprek met koffie en taart bij Verhofstadt thuis neer in haar jongste boek 'Intussen komen mensen om. Over politieke betrokkenheid', een titel die naar de relativiteit van het politieke bedrijf verwijst.

Gescinska kreeg na haar outing voor Open Vld meteen de social media-trollen achter zich aan, en zag de vreselijkste clichés gebruikt en de domste onwaarheden verkondigd worden: "Die dag kreeg mijn geloof in de mensheid een fikse knauw", zegt ze.

De Poolse Gescinska werd geboren in een arme wijk in Warschau en haar eerste thuis als politiek vluchteling in België was het Klein Kasteeltje. "De fysieke afstand tussen dit asielcentrum in Brussel en het Europees Parlement bedraagt vier kilometer. Maar er ligt een hele wereld tussen die twee gebouwen, en die afstand wordt zelden in een mensenleven overbrugd," schrijft Gescinska.

Vlaamse folklore

W e hebben in een vorig hoofdstuk nogal schamper gedaan over de Vlaamse canon. Dat was omdat één partij met zo'n canon haar eigen ideologie wijd wil verspreiden in de geesten van de Vlamingen, maar daardoor meteen het debat over ons Vlaams erfgoed flink heeft bezoedeld. Dergelijke ideologische veroveringsdrang is een rem op het onbevangen en ongebonden Vlaming zijn in Vlaanderen, zo vonden we.

Er zijn voldoende andere Vlaamse strijdpunten dan een canon. Bijvoorbeeld de bedreiging van onze Nederlandse taal. Deze week verscheen een bundel met bijdragen van schrijvers, wetenschappers en columnisten uit Vlaanderen en Nederland waarin zij het oprukkend gebruik van het Engels in het onderwijs aan de kaak stellen. In Vlaanderen worden de lessen voor 5,8 procent in de bacheloropleidingen al in het Engels gegeven, voor de masters is dat 25 procent. In Nederland ligt dat cijfer op 75 procent. (1) Specialisten en historici geven aan dat het cijfer in Vlaanderen nog behoorlijk laag is omdat alles rond taal in Vlaanderen gevoelig ligt. De Vlamingen hebben immers decennialang voor het respecteren van hun taal en de vernederlandsing van hun onderwijs verbeteren moeten vechten. De bescherming van hun taal is zelfs in aparte taalwetgeving vastgelegd. Die strijd mag toch niet voor niets zijn geweest. Op de bescherming van je taal valt niets af te dingen. Vandaar de terechte bezorgdheid en ergernis. Je zou dan denken dat de Vlaamse regering hiervoor gevoelig is en deze bezorgdheid deelt? Helaas niet. In het Vlaams regeerakkoord worden de percentages die lessen in het Engels, of een andere taal dan het Nederlands toelaten, zelfs verhoogd van 6 naar 9 procent. De bescherming van de eigen

“De bescherming van de eigen taal, vooral in het hoger onderwijs, is aan de Vlaamse onderhandelaars voorbijgegaan”

taal, vooral in het hoger onderwijs, is aan de onderhandelaars compleet voorbijgegaan. Het opgeven van de Nederlandse taal als cultuur- en wetenschappelijke taal zal op termijn tot het verdwijnen van die taal leiden, zo besluiten vele studies. En dat mogen we de Vlaamse taalstrijders toch niet aandoen?

Intussen staat ook de hele cultuursector in rep en roer. De Vlaamse regering bezuinigt begin 2020 3 tot 6 procent op de begroting van de grote culturele instellingen en 60 procent op projectsubsidies. In totaal zal 22 miljoen euro worden bespaard. De verontwaardiging van CD&V- en Open Vld-parlementsliden over de 'plots' aangekondigde besparingen van minister-president en bevoegd voor Cultuur, Jan Jambon (N-VA), is potsierlijk en gênant. Die besparingen lagen toch op de onderhandelingstafel? Het besparingsmes treft vooral jonge kunstenaars die naar verluidt te ver staan van de Vlaamse traditionele kunst en cultuur. Jong artistiek en creatief talent staat nu in de kou. Dat is jammer, maar tegelijk wraakroepend

omdat opnieuw ideologische overwegingen bij de besparingen in het spel zijn. Wie voor een open samenleving is, moet ijveren voor een onafhankelijke culturele sector. Met een gesloten cultuurbeleid zal dat niet het geval zijn.

Wie we in dit alles niet meer begrijpen, is Bart De Wever. Deze knappe historicus en realpoliticus had toch beter moeten weten? In zijn eigen stad Antwerpen werkt hij aan een “verbindend” verhaal, maar in Vlaanderen laat hij als het op cultuur aankomt, die verbinding schieten. Echt een gemiste kans. Al in zijn startnota ter voorbereiding van de Vlaamse onderhandelingen ging hij met zijn “weiden als wiegende zeeën” de romantische toer op, terwijl hij de voorbije jaren daar toch afstand had van genomen? Folklore mocht niet meer de essentie zijn. Wel, we zitten weer volop in de Vlaamse folklore. ■

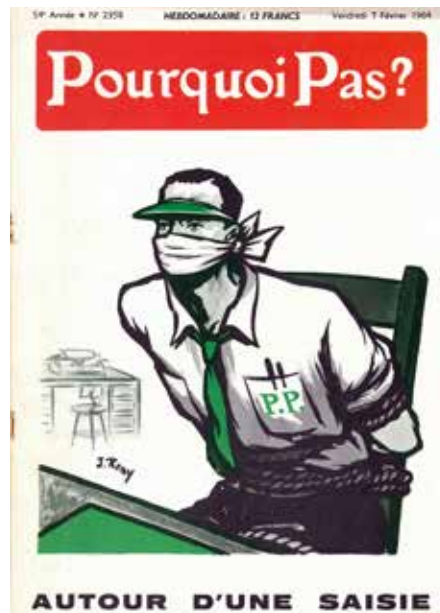
Lotte Jensen e.a., Against English: pleidooi voor het Nederlands, Wereldbibliotheek, 192 blz., 19,99 euro.

Liberas/Liberaal Archief is als archiefcentrum voor het vrije denken en handelen sterk begaan met de vrijheid van meningsuiting. Dit najaar neemt Liberas/Liberaal Archief dit thema, met de collectie als uitgangspunt, onder de loep in een LA cahier, tentoonstelling en educatief pakket.

‘Waar de vrije meningsuiting ophoudt vrij te zijn’

Bij censuur denken we vandaag al snel aan autoritaire regimes. Maar ook in België waren persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting niet altijd vanzelfsprekend. De Vlaamsgezinde, liberale krant Het Laatste Nieuws werd al kort na haar ontstaan geconfronteerd met censuurmaatregelen. Hoewel de grondwetgever zich bij de onafhankelijkheid van België had uitgesproken voor een verregaande persvrijheid, bleek de overheid zich daar in de praktijk niet altijd aan te houden. De grote mate van persvrijheid bood immers speelruimte aan criticasters waarmee de openvolgende regeringen niet opgezet waren.

Gedurende de negentiende eeuw bleef de Belgische pers overwegend een politieke opiniepers waardoor heel wat bladen aanleunden bij of als spreekbuis dienden van ideologieën en partijen. Ideologische conflicten deden de gemoederen in de pers vaak hoog oplopen. Dit leidde niet enkel tot grote polemieken tussen persorganen onderling, maar ook tot uitwassen in het - vooral lokale - politieke bestuur. De scherpe standpunten die Het Laatste Nieuws innam, werden haar niet in dank afgenomen. Toen de krant ook buiten de steden voet aan grond probeerde te krijgen, trachtten de katholieke burgemeesters van deze gemeenten dat met alle mogelijke middelen tegen te houden. Onder meer in Eeklo, Aalter en Nevele werden gemeentereglementen uitgevaardigd waardoor de toelating van de burgemeester vereist was om publicaties op de openbare weg te verspreiden. In principe mocht deze beslissing niet op inhoudelijke argumenten steunen, maar slechts rekening houden met de openbare orde. Toch ontstond de indruk dat Het Laatste Nieuws in deze gemeenten een verspreidingsverbod

Cover van Pourquoi Pas? van 7 februari 1964 met een geknevelde journalist, als protest tegen de censuurmaatregel (collectie Liberas/Liberaal Archief).

“Katholieke burgemeesters verboden de verspreiding van Het Laatste Nieuws”

kreeg opgelegd omwille van haar uitlatingen over de katholieke partij en de Kerk. Toen de krant dit verbod aan haar laars lapte, leidde dit tot een juridisch steekspel en debatten in de Kamer. Uiteindelijk werd Het Laatste Nieuws veroordeeld omdat ze zich niet aan de gemeentereglementen had gehouden, maar anderzijds werden de verbodsbepalingen opgeheven. Pas in 1908, nadat de Belgische Persbond de kwestie opnieuw voor de Kamer had gebracht, werd actie ondernomen om dergelijke censuurmaatregelen in de toe-

komst te vermijden.

Nog in de jaren 1960 nam de Belgische Staat het niet al te nauw met de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting. In 1964 werd het Brusselse weekblad Pourquoi Pas? in beslag genomen door het gerecht omwille van een interview met Katangees politicus Moïse Tshombe over de moord op voormalig premier van Congo Patrice Lumumba. In dat interview beschuldigde Tshombe Congolees president Joseph Kasa-Vubu ervan verantwoordelijk te zijn voor de moord. Tshombe, die op dat moment als banneling in Spanje verbleef, had Pourquoi Pas? zelf gecontacteerd voor een exclusief interview. Het interview eindigde met een cliffhanger: Tshombe zou de week erna onthullen wat er met de lichamen was gebeurd. Dat vervolgartikel kwam er echter nooit. De gerechtelijke politie viel binnen bij de redactie van Pourquoi Pas? en in een achthonderdtal Brusselse verkooppunten waar het nummer al in de rekken lag. Alle exemplaren werden opgeëist en in beslag genomen. Minister van Justitie Vermeylen had beslist Pourquoi Pas? te laten vervolgen op basis van strafwetten uit 1852 en 1858 tegen de belediging van buitenlandse staatshoofden, om de diplomatieke relaties met Congo niet in gevaar te brengen. Persverenigingen en dagbladen over de zui- len heen veroordeelden de maatregel. Op politiek vlak kwam er vooral uit liberale hoek luid protest. ■

De tentoonstelling Wie zal het zeggen? Censuur en vrije meningsuiting in de collectie van Liberas/Liberaal Archief is gratis te bezoeken t.e.m. 27 maart 2020.

Info: www.liberas.eu of info@liberas.eu.

Paars-Groen, uit overtuiging

Mathias De Clercq schreef zijn gedachten neer over een nieuw wervend politiek project. “Wat we in deze kille en polariserende tijden nodig hebben, is een gemeenschappelijk doel om tot een meer genereuze, tolerante en barmhartige samenleving te komen.”

door Mathias De Clercq
Burgemeester van Gent
(Open Vld)

Met de aanstelling van Paul Magnette (PS) als informateur neemt de saga rond de federale regeringsvorming een zoveelste wending. De verkiezingen liggen 165 dagen achter de rug. Ondanks het harde werk van de informateurs, Johan Vande Lanotte (SP.A) en Didier Reynders (MR), is er nauwelijks vooruitgang geboekt. De preformateurs Geert Bourgeois (N-VA) en Rudy Demotte (PS) kregen de opdracht om te surplacen, terwijl de grote tenoren van de N-VA en de PS elkaar de zwartepiet toespelen.

Zowat iedereen benadrukt dat de Vlaams-nationalisten en de Waalse socialisten tot elkaar gedoemd zijn, maar het wordt duidelijker dat ze dat zelf niet willen. De N-VA is als grootste verliezer van de verkiezingen als de dood om in zee te gaan met de PS, de partij die ze al jaren verkettert. Ze vreest om in 2024 overrompeld te worden door Vlaams Belang, die de N-VA nochtans salonfähig heeft gemaakt. En ook de PS kan zich, onder ‘druk’ van de extreemlinkse PTB, niet ‘permitteren’ om tot een akkoord te komen met een partij die het einde van België en de splitsing van de sociale zekerheid wil.

Calimero's

Veel politici blijven de burgers intussen bestoken met de gedachte dat alleen paars-geel

de oplossing is en zou leiden tot een krachtige regering. Het is een obligaatschaakspel waaraan de burger geen enkele boodschap heeft. Ook in mijn partij zijn er nogal wat mensen die blijven geloven dat er geen andere optie is en dat de N-VA absoluut in de regering moet zitten.

Stel dat dit toch gebeurt. De Vlaamse deelnemende partijen zouden zich op sleeptouw laten nemen door een partij die, net zoals in het Vlaams regeerakkoord, ook in het federale akkoord Vlaamse symbolische ‘trofeeën’ zou willen binnenhalen om haar (extreem)rechtsnationalistische flank af te dekken. Het zou een coalitie worden van machteloosheid, wantrouwen en gekibbel zonder een positieve, optimistische en bezielende visie die de burgers perspectief kan bieden. Sterker, in dit scenario zou een partij aan de knoppen zitten die, aangevuurd door extreemrechts, een migratiebeleid zou voeren waarbij de Conventie van Genève uit haar voegen zou barsten.

En als iets niet loopt zoals de N-VA dat wil, dan krijgen we opnieuw het politieke spel van blokkeringen of, zoals bij het Marrakechpact, Calimero's die de regering laten vallen om te bewijzen dat het Belgische niveau niet meer functioneert en dat alleen een soort ‘Vlexit’ uit België, de ‘Vlaamse natie’ nog kan bevrijden van de door haarzelf gecreëerde vijanden. In zo'n paars-geel coalitie zouden de andere Vlaamse deelnemende partijen de bumpers in de politieke flipperkast zijn die mee de stoten zullen incasseren en in 2024, opnieuw, de electorale

rekening betaald krijgen. Dit samen met een verdere verzuivering en verharding van de samenleving in haar geheel. De rode loper voor extreemrechts zou nooit eerder zo vlot uitgerold zijn.

Geen luchtspiegeling

Het kan nochtans anders. Paars-groen (socialisten, liberalen en groenen) heeft een democratische meerderheid van 76 zetels op 150. Dat zo'n coalitie in Vlaanderen geen meerderheid heeft, doet niets ter zake. Het gaat om een democratische meerderheid in het federaal parlement. De N-VA vond de Franstalige minderheid in de vorige regeerperiode ook geen probleem.

Dat paars-groen prima kan functioneren, zagen we tussen 1999 en 2003, toen tal van zaken mogelijk werden die voordien ondenkbaar waren. Denk aan ons verzet tegen de Irak-oorlog, een nooit geziene koerswijziging in ons buitenlands beleid, belangrijke ethische realisaties, zoals het homohuwelijk en euthanasie. Denk ook aan de gerichte lastenverlagingen, de jobcreatie, de diepgaande hervorming van de politiek. In plaats van paars-groen als ‘onmogelijk’, ‘onwenselijk’ en ‘laatste optie’ te bestempelen, zouden socialisten, liberalen en groenen die mogelijkheid moeten aangrijpen voor een complete ‘change of mind.’ Paars-groen: niet van moeten, maar uit overtuiging.

Eindelijk zouden we opnieuw een positief, wervend en optimistisch verhaal kunnen schrijven. Heel veel burgers snakken naar een verhaal dat ingaat tegen politiek doem-

denken en niet teert op angst en onzekerheid. Als we erin slagen om het beste uit de diverse standpunten te verenigen in een nieuw, hoopvol, toekomstgericht programma, dan kunnen we de spiraal van het negativisme doorbreken. Dit is geen luchtspiegeling.

De strijd tegen armoede en het optrekken van de minimumpensioenen en de laagste inkomens zijn een sociale noodzaak. De stimulering van de werkzaamheidsgraad, de verlaging van de belastingen op arbeid, het eerlijk belasten van multinationals, de hervorming van de arbeidsmarkt en het stimuleren van investeringen in onderzoek en ontwikkeling zijn een economische noodzaak. De vermindering van de overheidsuitgaven, de afschaffing van de fiscale koterij, met haar perfide systeem van subsidies en uitzonderingen voor allerlei lobby-groepen, zijn een budgettaire noodzaak. De terugdringing van de CO2-uitstoot, de uitbreiding van het groenbestand en de strijd tegen de luchtvervuiling zijn een ecologische noodzaak. De afschaffing van de Senaat, de vermindering van het aantal ministers en staatssecretarissen, de invoering van een federale kieskring zijn een noodzaak op het vlak van politieke vernieuwing. De opvang van mensen in nood overeenkomstig de Conventie van Genève, de inburgering van nieuwkomers en een menselijke benadering van asielzoekers zijn een humane noodzaak.

“Het negativisme en pessimisme moeten plaatsmaken voor een begeistert project van partijen en mensen die begrijpen dat ze alleen door samenwerking over de partijgrenzen heen zaken in beweging zetten”

Informateur Paul Magnette.

Hoop heroveren

Als de socialisten, liberalen en groenen erin slagen om elk van die noodzakelijke doelstellingen samen te realiseren, dan gaan we in de richting van een meer rechtvaardige en leefbare samenleving. Dat zal de burger na vijf jaar waarderen en belonen. Wat we in deze kille en polariserende tijden nodig hebben, is een gemeenschappelijk doel om tot een meer genereuze, tolerante en barmhartige samenleving te komen. Het negativisme en pessimisme moeten plaatsmaken voor een begeistert project van partijen en mensen die begrijpen dat ze alleen door

samenwerking over de partijgrenzen heen zaken in beweging zetten.

Politici moeten opnieuw leren om constructieve compromissen te ‘durven’ sluiten, om bakens uit te zetten, om burgers een perspectief te bieden, om een nieuwe marsrichting uit te gaan. We hebben nood aan een nieuw, wervend verhaal en moeten op een constructieve manier aan politiek doen. Politici kunnen wel degelijk het verschil maken. Een coalitie van paars-groen is een beter perspectief dan dat van paars-geel.

Ik besef dat deze visie is als vloeken in de kerk. Maar zwijgen is geen optie meer. Spreken is meer dan ooit een morele plicht. Het schimmenspel heeft lang genoeg geduurd. De burger is het al lang moe. “Plus est en nous.” Het is tijd voor een moedige keuze, een nieuwe coalitie, een van de empathie, de solidariteit en de menselijkheid. Het is tijd voor echte verandering. Het is tijd voor de herovering van de hoop. ■

Bron: <https://mathias.gent/waarom-we-voor-paars-groen-moeten-kiezen/>

“Die dag kreeg mijn geloof in de mensheid een fikse knauw”

Het wedervaren van filosofe Alicja Geschinska na haar politiek avontuur

Alicja Gescinska schreef met “Intussen komen mensen om” een interessant boek over waarom filosofen een waardevolle bijdrage aan de politiek kunnen, of zelfs moeten leveren. Het boek vertrekt vanuit haar eigen verhaal, hoe zij ‘uit het niets’ gevraagd werd om op de liberale lijst van Open Vld voor het Europees Parlement te staan. Het stukje ‘bij Guy Verhofstadt op de koffie’ vertel hier alles over. Maar vooral haar algemene analyses en de persoonlijke inzichten van een politieke neofiet maken dit tot een pareltje.

door Aviva Dierckx

Het begint met het begin: hoe kom je op een politieke lijst terecht? Je krijgt een intrigerende uitnodiging voor een gesprek, en als die is om bij Verhofstadt koffie en taart te komen genieten, dan zit je daar plots op de sofa. Hoewel niet naïef geboren, had je toch niet door dat het over de verkiezingen zou gaan, ‘iets Europees’ dat wel, gezien je daarover al doceerde. En plots is daar de vraag om een (verkiezbaar geachte) plaats op de Europese liberale lijst in te vullen. Waar je eigenlijk quasi géén bedenktijd voor krijgt.

In ‘Intussen komen mensen om’ beschrijft filosofe en auteur **Alicja Gescinska** wat haar overkomt vanaf de verrassing met de taart, tot aan het moment van haar niet-verkiezing. Het is een persoonlijk verhaal, maar toch weer niet, want Gescinska neemt de lezer

mee in een verhaal over hoe politiek er op z’n best uit zou kunnen zien.

Doen of niet doen

In de periode van ‘quasi géén bedenktijd’, liet Gescinska in haar onmiddellijke en wat ruimere omgeving ballonnetjes op want, zo schrijft ze “ik was er misschien wel klaar voor, maar mijn leven niet”. We beleven helemaal mee haar consultaties, haar initiële “nee” vanuit het buikgevoel, haar overwegingen, vragen, haar tweede generationaliseerde “nee”, om dan toch -de ochtend dat ze Verhofstadt ging bellen met haar antwoord- om te slaan naar “ja”. Om daar te belanden had ze zowel haar vijfjarig zoontje als Michael Ignatieff en Hannah Arendt nodig.

Hoe zou ze aan haar zoontje later en mocht het met de Europese gedachte nog meer foutlopen kunnen uitleggen dat ze, op een cruciaal moment in de geschiedenis, de vraag had afgeslagen om Europa te helpen “redden” zoals Verhofstadt het geformuleerd had. Want

“als je denkt dat je het verschil kunt maken, hoe klein ook, moet je het misschien doen” en “waarom zou ik enkel over problemen schrijven, als ik er ook beleid rond zou kunnen ontwikkelen?”. De voormalige Canadese partijleider Ignatieff stelde dat je een duidelijk ‘waarom’ voor jezelf moet uitmaken als je, zoals hij, overstapt vanuit het intellectuele veld naar de harde politiek. Gescinska maakte die oefening, maar voegde er voor zichzelf ook de vraag ‘waarom niet’ aan toe.

Trollen en bagger

Die comfortzone was vanaf dag één na de aankondiging van haar engagement op de lijst al verdwenen. Gescinska kreeg meteen social media-trollen achter zich aan, en zag de vreselijkste clichés gebruikt en de domste onwaarheden verkondigd worden: “Die dag kreeg mijn geloof in de mensheid een fikse knauw”. Domheid kun je evenwel nog naast je neerleggen. Een grotere teleurstelling vond ze in de reacties van weldenkende mensen

die stelden dat je als filosoof inboet aan geloofwaardigheid als je de politieke weg kiest, of dat je zelfs gedoemd bent te falen. Vanaf hier wordt het boek één grote en beklijvende apologie voor haar eigen stap, maar in het grotere verhaal ook een mooi filosofisch houvast voor mensen die op integere manier een steen willen verleggen in die politieke rivier waar ook zoveel bagger doorheen stroomt. Ze doet dat door te rade te gaan bij filosofen, schrijvers, intellectuelen die haar waren voorgegaan in het opnemen van een politieke rol: Havel, Masaryk, Konrad, Arendt, Ginetta Sagan en de minder bekende filosofe Jeanne Hersch. Ze weerlegt de stelling dat een intellectueel 'mirror holder' moet zijn en geen mandaathouder (office holder): "Wanneer we ervan zouden uitgaan dat een office holder nooit een goede mirror holder zou kunnen zijn, impliceren we dat we het bekleden van een politieke functie beschouwen als het uitschakelen van het eigen geweten en het vermogen tot zelfkritiek".

'Waarheid'

In een beklijvend hoofdstuk 'De leugen van de elite' verbaast Gescinska zich over de verwijten naar een vermeende elite toe, en ontmaskert deze verwijten in de context van het zondebok-denken dat populistten zo graag hanteren. Gescinska werd geboren in een arme wijk in Warschau en haar eerste thuis in België was het Klein Kasteeltje. "De fysieke afstand tussen dit asielcentrum in Brussel en het Europees Parlement bedraagt vier kilometer. Maar er ligt een hele wereld tussen die twee gebouwen, en die afstand wordt zelden in een mensenleven overbrugd," schrijft Gescinska. Haar moeder werkte als schoonmaakster, haar vader stond aan de band, Alicja zat bijna haar hele leven op of onder de armoedegrens. En toch krijgt zij, "van mensen die zelf geen dag armoede hebben gekend" tijdens de campagne steeds te horen dat zij als intellectueel tot een wereldvreemde elite behoort, omdat ze gestudeerd heeft, schrijft, en nu ook nog eens aan politiek wil gaan doen. Ze fileert met een scherp mes de mythe van elite tegenover gewoon volk, en het onwenselijk gebruik dat hiervan gemaakt wordt, bijvoorbeeld om waarheid en wetenschap te ontkrachten. Ze voegt er evenzeer een ernstige waarschuwing aan toe, want deze propaganda heeft ernstige gevolgen: "In het publieke debat van tegenwoordig is de mening van een expert en wetenschapper

Alicja Gescinska.

haast evenwaardig aan die van 'de man in de straat', en dat vertaalt zich ook in de politiek, door politici die fact-free politics legitimeren en op de 'intellectuele elite' neerkijken".

De dag na de verkiezingen

Niet verkozen. Een persoonlijk besef dat je de 'omvang van de democratische geloofsafvalligheid' hebt onderschat. Op drie maanden campagne meer misprijzen te verduren gekregen dan je hele leven voordien. Horen verkondigen "dat de kiezer gesproken heeft, dat er naar hem geluisterd moet worden, en dat hij altijd gelijk heeft. Dat is een volstrekt onzinnige bewering en die alleen is misschien al een voldoende reden om meer filosofen en denkers in de politiek te krijgen," schrijft Gescinska. Toen zette ze zich aan het schrijven. Over de kracht van het individu, over verweer tegen cynisme, over alles wat ik hierboven heb aangehaald. Ik las dit boek, ik beveel het u aan, en ik hoop dat Verhofstadt over enkele jaren nog eens taart in huis haalt voor Alicja.

Intussen komen mensen om

De titel van het boek zit vol betekenis. Gescinska vertelt dat ze tijdens de campagne niet meer toe kwam aan literatuurbeleving, maar er toch in slaagde rust en schoonheidsmomenten uit de tijd te houden door gedichten tot zich te nemen. En terwijl mensen almaar debatteerden en discussieerden over alle mogelijke onderwerpen, van de grootste staatszaken tot de grootste stomp-zinnigheden, 'kwamen mensen om, stierven dieren, brandden huizen af, en verwoerden velden'. Zo gaat het immers altijd." ■

Alicja Gescinska, *Intussen komen mensen om. Over politieke betrokkenheid, De Bezige Bij, Amsterdam, 2019, 96 blz., 19,95 euro.*

Het land van het lijden

door Lukas De Vos

Vervolg: Polen is boos omdat Europa doorzet met een strafonderzoek naar inbreuken op de rechtsstaat en de mensenrechten (artikel 7 van het Verdrag van Nice geeft de Unie het recht om zich dan te mengen in binnenlandse aangelegenheden; wel vreemd dat Polen en Hongarije een geding aan hun broek krijgen, maar Spanje buiten schot blijft, ook al overtreedt het elke rechtsregel, nu de openbare aanklager bij het Europees Hof van Justitie in Luxemburg stelt dat de Catalanen Junqueras, Puigdemont en Comín wettelijk verkozen zijn in het parlement en een eed in Madrid onterecht is geëist; alleen de kiezer beslist, en enkel het Europees Parlement heeft het recht zich uit te spreken over hun onschendbaarheid; die is hun niet ontnomen, ze moeten dus zetelen).

Nationalistisch heimwee

Al die woede is terug te brengen tot een nationalistisch heimwee, dat zijn wortels vindt in een “groots” verleden en de onheuse behandeling door andere machten. Dat lijden Polens deel was, zeker van de 18e tot de 20e eeuw, valt niet te ontkennen. Net door zijn eigen verschrompeling, werd het land de speelbal van grootmachten. Het kende amper 20 jaar democratie, om opnieuw een slachtoffer te worden van het onzalige Molotov-von Ribbentrop-pact tussen de Sovjet-Unie en Nazi-Duitsland. De mare gaat

Polen weten goed hoe te herdenken, niet hoe te denken. Het was me anders wel een zootje de voorbije maanden. Polen vierde de 101e verjaardag van de herwonnen onafhankelijkheid van 1918. Het hield parlementsverkiezingen, die andermaal, niet zonder kleerscheuren, door de conservatief-nationalistische PiS-partij werden gewonnen. Het schoot in een Spaanse razernij toen Netflix sprak van “Poolse concentratiekampen” – alsof Auschwitz, Treblinka en Sobibór nog altijd in Duitsland liggen. Het herdacht in Sint-Niklaas de bevrijding van het Waasland door het Poolse Vrije Leger.

dat Hitler bij de inval op 1 september 1939 zijn minachting voor de Polen samenvatte in een sneer naar de cavalerie: “Die Polnische Soldaten haben gut gekämpft”. Omdat ze met de blanke sabel en lans te paard de pantsers van de Duitsers aanvielen. En sneuvelden. Bij bosjes, in september alleen al telden de Polen al 66.000 doden. Maar niks paardengetrappel, al vanaf 1937 werden de dragonders gemotoriseerd. Paarden dienden alleen voor snel vervoer naar het front en afscherming van de vlucht (behalve in de slag van Morka).

Het werd er niet beter op toen ook de Russen binnenvielen, en in het beruchte bos van Katyn 25.000 krijgsgevangenen afslachtten, onder wie opnieuw 4.500 soldaten. De Poolse rancune is goed te begrijpen, het land verloor zes miljoen onderdanen, in de concentratiekampen, in de strijd, in de opstand van Warschau. Het land verloor een vijfde van zijn bevolking, de helft van de doden waren joden. Maar ook de Russische bezetting lokte alleen haat uit, zeker toen pas in 1990 Moskou toegaf dat niet de nazi's maar de eigen geheime dienst NKMD

verantwoordelijk was voor Katyn. Al snel lokte dat complottheorieën uit, toen president Lech Kaczyński omkwam in een vliegtuigongeval op weg naar een herdenking in Katyn (ook al bleek snel dat hijzelf de piloot gedwongen had door te vliegen en te landen in een zware storm).

Vreemdelingenhaat

Maar er blijft ook dat ongemakkelijk gevoel over de behandeling van de joden. Ontkenning is de lijn die de PiS volgt. Alsof er nooit collaborateurs zijn geweest (Jedwabne is nochtans een typevoorbeeld), nooit KZ-opzichters of kapo's, nooit anti-joodse pogroms in eigen land. Het volstaat om Maja Wolny's Zwarte Bladeren (2017) te lezen over de pogrom in Kielce (Zuid-Oost-Polen) op teruggekeerde joden in 1946 om te beseffen hoe dramatisch vreemdelingenhaat heeft ingehakt op een kleinsteedse bevolking. De schaamte, de verdoezeling, de zelfrechtvaardiging zijn hallucinant. Uit schuldgevoel werd daarna de poort opengezet voor vrije uitwijking naar Israël.

De kitteloorlog van de huidige rechts-po-

pullistische regering heeft met dat onverwerkt verleden te maken. Het wordt graag verborgen achter de belangrijke rol die Polen speelde in het verzet, de ontmanteling en de overgave van Nazi-Duitsland. Die niemand betwist. De ontcijfering van de Enigma-codes, de inbreng van het nieuwgevormde bevrijdingsleger. Een kleine 150.000 militairen ontsnapten in 1939-1940 aan de autoritaire regimes van Berlijn en Moskou, zij waren een dynamische tak van de buitenlandse coalitie die mee de Lage Landen en stukken van Duitsland bevrijdden. Ook binnenlands was het verzet voorbeeldig gestructureerd: Polen onthulde de wreedheden in de uitroeiingskampen van de nazi's (Witold Pilecki liet zich vrijwillig opsluiten in Auschwitz om van de massamoorden te kunnen getuigen), ondergronds functioneerden scholen, universiteiten en theaters, en Polen was het enige land dat geen afdeling bij de Waffen-SS had. Helaas vertaalt zich dat vandaag in een afkeer van soevereiniteitsafdracht.

Zelfzuchtig

De weigering migranten op te nemen (ondanks het mede ondertekende akkoord over de herverdeling van 160.000 asielzoekers en vluchtelingen uit Griekenland in de Unie; Warschau heeft geen bezwaar tegen de twee miljoen goedkope arbeidskrachten uit Oekraïne, zeker nu de eigen loodgieters en bouwvakkers snel terugkeren uit West-Europa, IJsland, het VK), de ingrepen in justitie, pers en hulporganisaties om ze te kneden naar de visie van de regering, het terugschroeven van vrouwen- en kinderrechten, het zijn tekenen dat zich een bang, zelfzuchtig en onaantastbaar regime aan het installeren is naar het voorbeeld van andere Visegradlanden, Hongarije op kop.

Dat komt omdat Polen met een foute inschatting is toegetreten tot de EU. Polen wou – net als de Baltische staten – in eerste instantie een militaire veiligheidskoepel: de NAVO. De rest zou wel volgen. Quod non. Angst voor de eigen spiegel. Anderzijds,

De Duitse invasie in Polen dreef het land naar de afgrond.

In het beruchte bos van Katyn werden 25.000 Poolse krijgsgevangenen door de Russen in 1938 afgeslacht. Pas in 1990 gaf Moskou toe dat niet de nazi's maar de eigen geheime dienst verantwoordelijk was voor Katyn. Tijdens de herdenking van de slachtoffers in oktober van dit jaar rouwde Maria Orlova voor de executie van haar vader.

met de Brexit in het achterhoofd, beseft Polen heel goed wat het gaat verliezen: mogelijk het recht om mee te stemmen in het Europees gremium, ingehouden structuren en cohesiefondsen, en vooral geld voor de landbouw – het gros van het grote budget

voor de boeren (38% van de EU-begroting) gaat nog altijd naar Polen en Hongarije, net de roerige regeringen van de club. Je kunt dan wel een verrukte proto-fascist als Janusz Korwin-Mikke terughalen uit het EP, je ziet hem nu in de Sejm fulmineren tegen vrouwenvertegenwoordiging, abortus, gehandicapten spelen, migranten, en eengemaakt verkeer, maar de geloofwaardigheid van de regering neemt niet toe.

Zeker niet als ze de geschiedenis naar haar hand wil zetten. Zo wil ze de geschiedkundige Jan Gross zijn Orde van Verdienste afnemen omdat hij te veel aandacht besteedt aan het antisemitisme in zijn land, en vooral, vijf jaar gevangenisstraf opleggen voor al wie "Polen in verband brengt of medeverantwoordelijk acht voor de misdaden van het Derde Rijk". Dat heet: onderzoeksceusuur.

Kantelpunt

Het kantelpunt lijkt bereikt. Bij de verkiezingen van 13 oktober haalde PiS 43,96% van de stemmen binnen, tegen 27,40% voor de oppositie van Donald Tusk, de Burgercoalitie: 235 tegen 134 zetels op 460. Nog altijd een absolute meerderheid in het Lagerhuis, maat de Senaat is in handen gevallen van de tegenstanders: zij halen, samen met drie kritische onafhankelijken, 51 van de 100 zetels binnen. Krap maar genoeg om elk wetsontwerp nu aan een doordachte analyse te onderwerpen, en tegen te houden als het om democratiebedreigende voorstellen gaat. Kaczyński kraait wel victorie, maar ziet zich danig afgeremd door een weerbarstige senaat. Tomasz Grodzki wordt voorzitter van het huis, en dat is sneu voor Kaczyński. Hij heeft dan wel alle Europese bevoegdheden overgedragen aan de onderminister voor buitenlandse zaken, de verdragende groei (4,2% dit jaar) is niet van dien aard om meer zieltjes te winnen. De eerste test worden de presidentsverkiezingen van 2020. Als het van Kubica afhangt zal het een lichte afstrafing worden. Hijzelf kreeg 5 seconden straf-tijd. Kaczyński hoopt op remise. ■

Imposant romandebuut

Ed Bruyninckx: FRAU ANGELA

Je moet het maar durven: na al de voorbije decennia op je 72ste een eerste roman uitbrengen. Bovendien een biografie, geschreven in de ik-vorm over een vrouw en de dramatische gebeurtenissen die haar overkwamen tijdens de Tweede Wereldoorlog en jaren nadien. En neen, het is geen collaboratie- noch verzetsroman!

door John Rijpens

Over de jeugd van Angélique Dams uit Oost-Vlaanderen en haar mislukte huwelijk houdt Ed Bruyninckx zich in een kort 'woord vooraf' onheilspellend gedeisd. De auteur valt met de deur in huis in 1940 en stelt Angélique Dams voor als een mooie jonge vrouw ("een uitermate vrouwelijke lijn, geen overdreven grote, maar mooie peervormige borsten, een wespentaille, mooi lange, slanke benen en een weelderige echte blonde haardos").

Toevallige omstandigheden

Via een reeks van toevallige omstandigheden ontmoet zij de verkeerde personen op de verkeerde plaatsen, op zoek naar steeds zeldzamer wordende eetwaren die zij aan woekerprijzen verder verkoopt. Een privéhandeltje dat haar geen windeieren legt. Zij was destijds verkoopster in een schoenwinkel en de ervaringen, die zij er opdeed, lonen perfect. En passant moet ook een knappe Duitse officier eraan geloven.

Maar het loopt voor Angélique, die zich grijpstuiverig 'Frau Angela' laat noemen, wat te voorspoedig. Jaloerse collaborateurs, de Duitse inlichtingendienst, de Gestapo, zorgen ervoor dat 'Angela' wordt opgepakt en in verschillende Belgische en Duitse gevangenschappen terecht komt. De eerste veranderingen en lijfstraffen volgen elkaar op. In 1945 bevindt zij zich in het kamp van

Waldheim. Bombardementen alom. De Russen nemen de zaken in handen. Angela hoopt, maar het wordt erger. Ellendige maanden gaan voorbij: er wordt op de vloer geslapen, zonder lakens noch dekens, zonder verwarming. 's Nachts worden de jongste, gezondste vrouwen en meisjes uitgekozen om verkracht te worden. Angela tracht te overleven, zij belandt in Dresden en zelfs een zelfmoordpoging mislukt. Het ene schijnproces na het andere volgt voor Angela. Door beschuldiging van spionage is er geen uitkomst. Tot in 1950: zij wordt op transport gezet naar België. Zij beseft nu pas wat zij destijds fout gedaan heeft. In de Antwerpse Begijnenstraat gevangenis moet zij voor een auditeur verschijnen. Het voorarrest duurt negentien maanden. Nog steeds komt zij niet te weten wie haar aan de Russen heeft verlinkt. Het verdict is verpletterend: nog tien jaar celstraf, in Sint-Andries en in Leuven Centraal. Pas in een korte epiloog verneem je als lezer hoe het na haar vrijlating verder moest met Angela.

Heldin

Wij hebben bij het lezen van 'Frau Angela' af en toe moeten denken aan de boeken van Ludo Van Eeckhout, alias Ludo Van Eck of Vaneck die na zijn verblijf in het concentratiekamp van Dachau een eindeloze reeks van romans schreef over de Duitse kampen, die verkochten als warme broodjes. Ed Bruyninckx gaat een meer sobere toer op, hoewel de ervaringen van zijn 'heldin' on-

voorstelbaar lijken.

Op een vrij virtuoze wijze weet de auteur zich in te leven in zijn personage. Het is geen literair boek, maar voor een publiek dat op anekdotiek uit is en dat lak heeft aan vormgeving, zelfs aan seksuele modesymbolen (hoewel geen tekort aan seksuele insinuaties zoals die in Duitse en Russische kampen nooit ver weg waren – één van Angela's vuistregels was geen syfilis op te lopen), aan roze heiligenprenten, aan taalcreativiteit.

Het is een blijk van overmoed om alles te laten vertellen door één (vrouwelijk) personage en dat vergt aardig wat vakmanschap. Bruyninckx gluurt achter het masker van zijn personages en technisch gezien is dat een onvolkomenheid. Wanneer de auteur een primitieve Duitse of Russische cipier aan het woord laat, zou die zich moeten uiten als een authentieke primair. In het vuur van de schriftuur komt de schrijver zelf wat te vaak aan het woord. Het schuldgevoel van Frau Angela is geen crimineel schuldgevoel. Zij lijdt omdat zij zich verlinkt voelt, omdat zij zich door haar Duitse en Russische beulen als ordinaire spionne wordt gedoodverfd. ■

Ed Bruyninckx, Frau Angela, Uitgeverij Lecturium, Zoetemeer, 2019, 182 blz., 16,95 euro.

Recent zijn een aantal op het eerste gezicht totaal van elkaar losstaande nieuwsfeiten bijna “stoemelings” de revue gepasseerd, zonder dat iemand daar verder is blijven bij stilstaan.

Van zachte heelmeeesters en stinkende wonden

door Mark Bienstman

Ondanks het feit dat de regelmatige snelheidscontroles lang op voorhand worden aangekondigd, en alle politiediensten massaal worden gemobiliseerd, werden er nu weer zo’n 2% van de gecontroleerde voertuigen betrapt op te snel rijden.

Hetzelfde met de (bijna wekelijkse) BOB-controles: ook hier weer (toevallig) zo’n 2% van de bestuurders die onder invloed toch nog achter het stuur kruipen.

Gelijk voor de wet?

Als die “schamele” 2% echter in absolute cijfers wordt omgezet, krijgen we meer dan 2 miljoen bekeuringen de eerste zes maanden van dit jaar voor chauffeurs die zich blijkbaar (éénmalig of regelmatig?) niet aan de maximum snelheid kunnen houden.

Hoewel iedereen weet dat er in ons land opkomstplicht bestaat, vindt zo’n 10% van de bevolking het niet nodig te komen opdagen op de dag van de verkiezingen en hoewel de wet heel duidelijk de nodige sancties voorziet, zijn er slechts weinig rechtbanken die tot vervolging (en dus veroordeling) overgaan (waar is het principe van “alle Belgen gelijk voor de wet”?).

Het Rekenhof heeft recent nog maar eens aangeklaagd dat de overheid de door haar opgelegde boetes en/of verwijlinteressen slechts heel partieel int (zo zou de Schatkist meer dan 1 miljard euro inkomsten mislopen..).

Een ervaren politierechter klaagt (terecht) ons cowboy-gedrag aan wanneer wij achter het stuur kruipen en daarom houdt hij (terecht) een pleidooi voor een reisbewijs met punten (zodat recidivisten beter – en harder? – kunnen worden aangepakt). Wat meneer de rechter “vergeet” te vermelden, is dat er in ons land al sinds de jaren negentig – toen Jean-Luc Dehaene nog minister van Verkeer was – zo’n wet bestaat (= besproken en goedgekeurd in het Parlement, dus Kamer en Senaat) die een rijbewijs met (straf)punten invoert. Maar... de Uitvoerende Macht heeft nog niet de tijd, de middelen (en vooral de politieke moed) gevonden om een democratisch besliste wet ook effectief ten uitvoer te leggen (dus... de Uitvoerende Macht kan zo maar de Wettelijke Macht “overrulen”, dat kan tellen als democratisch principe...).

Complexe monsters

Dit zijn maar een paar illustraties van het punt dat ik wil maken: onze politici (van welke kleur dan ook) kennen die grote maatschappelijke problemen en/of frustraties ook wel en weten (gelukkig maar) hoe die op te lossen ‘in theorie’. Maar... als alles in de praktijk moeten worden omgezet, is er altijd wel ergens een “belangengroep” die meent het vingertje te moeten opsteken en een uitzondering en/of “clementie” komt vragen. Resultaat, vele goedbedoelde wetten eindigen als complexe monsters met alle mogelijke uitzonderingen en (gewilde of niet gewilde) achterpoortjes, waardoor zelfs een welwillende burger door de bomen het

bos niet meer ziet en waar (vooral) de goedgedocumenteerde burger – die het niet zo begrepen heeft op de “inperking van zijn individuele vrijheid” – altijd wel een gaatje vindt om toch maar zijn eigen zin te blijven doen (wat ook de mogelijke maatschappelijke kosten en/of neveneffecten zijn). Mensen die zich (duur) fiscaal /juridisch/sociaal/... advies kunnen veroorloven, trekken wel hun plan, terwijl burgers die ter goeder trouw zijn (en/of naïef en/of onwetend) het gelag betalen.

Zoals de volkswijsheid ons leert: “zachte heelmeeesters maken stinkende wonden”, geldt dat ook in deze materie. Onze politici, die geacht worden het Algemeen Belang te vertegenwoordigen, moeten klare en duidelijke wetten maken. Die wetten moeten (via een efficiënte administratie) afdwingbaar worden gemaakt en een regelmatig en waterdicht toezicht moet zorgen voor een realistische pakkans van zij die denken dat de wet niet voor hen is gemaakt. De opgelegde sancties en /of boetes moeten – zeker voor recidivisten – een voldoende “afschrik effect” hebben, zodat iedereen wel tweemaal zal nadenken vooraleer “zijn eigen gangen” te gaan.

Zolang dat niet gebeurt, zolang de overgrote meerderheid van de bevolking (zie hierboven: 100-2% = 98%...) het gevoelen heeft dat iedereen mag doen waar hij of zij zin in heeft, blijft men de opvattingen van de anti-politiek en zelfs het populisme voeden. ■

mbienstman@hotmail.com

LIBERAAL VLAAMS VERBOND

TIJD VOOR EEN NIEUW FEMINISME?

DE TWEESPALT TUSSEN IDEOLOGIE EN DARWIN

Griet Vandermassen

Goedele Liekens

Khadija Zamouri

Woensdag 4 december 2019 vanaf 19u ■ Melsensstraat 34 te 1000 Brussel

Goedele Liekens en Khadija Zamouri in debat met Griet Vandermassen over de tweespalt tussen feministische ideologie en wetenschap

Zijn verschillen tussen mannen en vrouwen ons aangepast? Of hebben ze diepe evolutionaire wortels? De idee dat sekseverschillen een biologische basis hebben, blijft volgens filosofe **GRIET VANDERMASSEN** (UGent) binnen de hedendaagse feministische beweging een groot taboe. Nochtans is volgens haar het wetenschappelijk bewijs overweldigend. Een wetenschap die door traditionele feministen genegeerd zou worden wegens ideologische blindheid.

Zijn maatschappelijke ongelijkheden tussen vrouwen en mannen (topfuncties, deeltijds werk, loonkloof) vooral het gevolg van discriminatie en achterstelling? Zijn deze te

verklaren door biologische verschillen tussen de seksen? Of ligt de waarheid ergens tussenin? Dit is een fundamentele kwestie die de liberale beweging aan het denken dient te zetten.

Griet Vandermassen komt haar recentste boek *Dames voor Darwin* exclusief voorstellen bij het Liberaal Vlaams Verbond. Nadien gaat ze in debat met psychologe en seksuologe **GOEDELE LIEKENS**, Open Vld-Kamerlid, en met **KHADIJA ZAMOURI**, Brussels parlementslid voor de Open Vld en tevens voorzitter van de Liberale Vrouwen. LVV-bestuurslid Thibault Viaene is moderator van dienst.

VOLKSBELANG zal uitgebreid verslag brengen over dit LVV-event.

Wij verwachten u talrijk op:
Woensdag 4 december 2019 vanaf 19u in de Melsensstraat 34, 1000 Brussel.
We ronden af met een glas en een hapje.

Met liberale groeten,
Clair Ysebaert
Voorzitter LVV

Gelieve u aan te melden op:
info@hetlvv.be of
carine.meyers@openvld.be